

روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۴/۱۰

از صفحه ۵۱ تا ۷۰

علیرضا جزینی^۱، یوسف دهقانی^۲

چکیده

جامعه‌امروزی برای حل مؤثر مشکل توزیع مواد مخدر و ایجاد امنیت اجتماعی که حق مسلم هر انسانی است چشم امید به سوی پلیس دوخته است. تفکرات و استراتژی‌های پلیس نیز در حل معضل جرم و پیشگیری از وقوع آن با گذشت زمان، سیر تکاملی به خود گرفته است. هدف از این پژوهش، بررسی روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شمال غرب تهران است. برای انجام تحقیق، از روش تحقیق پیمایشی استفاده و از بین کارکنان سرکلانتری هشتم فاتب، ۷۰ نفر به روش سرشماری انتخاب شدند. سپس با مطالعه پیشینه تحقیقات، مدل مفهومی ترسیم و درنهایت، ابزار تحقیق براساس مدل و نظریه‌های موجود به شکل محقق ساخته و طیف لیکرت پنج‌تایی تنظیم و پرسشنامه بین ۳۰ نفر از کارکنان سرکلانتری هشتم فاتب توزیع و پس از رفع ایرادات اولیه و تأیید روایی و پایایی آن، بر روی جامعه مورد مطالعه اجرا شد. نتایج نشان داد که فنون پیشگیری مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت برای توزیع کنندگان، فنون پیشگیری مبتنی بر افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی، فنون پیشگیری مبتنی بر افزایش هزینه برای توزیع کنندگان مواد مخدر، فنون پیشگیری مبتنی بر کاهش منافع برای توزیع کنندگان مواد مخدر و فنون پیشگیری مبتنی بر کاهش تحریک برای توزیع کنندگان بر کاهش توزیع مواد مخدر مؤثر است و در واقع، تکنیک‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر بر کاهش توزیع مخدر تأثیر دارند که لازم است براساس شاخص و روش‌های مطرح شده در تحقیق نسبت به کاهش توزیع مواد مخدر اقدام کرد.

کلیدواژه‌ها: پیشگیری، توزیع مواد مخدر، افزایش هزینه، کاهش تحریک، کاهش منافع.

استناد: جزینی، علیرضا و دهقانی، یوسف (پاییز ۱۳۹۶). روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، ۱۲(۴۷)، صص ۷۰-۵۱.

۱. دانشیار مدیریت دانشگاه علوم انتظامی امین و رئیس انجمن علمی پژوهش‌های انتظامی ایران، نویسنده مسئول:

alirj1101@gmail.com

۲. کارشناس ارشد مدیریت پیشگیری دانشگاه علوم انتظامی امین، dehghani.yousef.1353@gmail.com

مقدمه

امروزه مصرف مواد مخدر، آثار مخرب اعتیاد و قاچاق انواع مواد مخدر بر ساختار سیاسی، اجتماعی و فرهنگی جوامع آسیب رسانده و نه تنها به صورت یک تهدید ملی بلکه فراتر از مرزهای ملی به صورت یک مسئله پیچیده جهانی درآمده است (اوژند، ۱۳۹۳، ص ۹). قاچاق و توزیع مواد مخدر در جامعه یکی از عوامل مهم در ایجاد ناامنی اجتماعی است. کشور ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی خود که در مجاورت بزرگ‌ترین تولید و صادرکننده مواد مخدر جهان، یعنی افغانستان است همواره در معرض تهدیدات اجتماعی زیادی از سوی حوزه قاچاق مواد مخدر بوده است. در این میان، ایران به دلیل نزدیکی به افغانستان و موقعیت مناسب ژئوپلیتیکی و ترانزیتی آن برای قاچاقچیان، در معرض تهدیدات امنیتی بیشتری است. گروه‌های قاچاقچی مواد مخدر عمدتاً دارای اسلحه هستند و با خود اسلحه حمل می‌کنند. گروه‌های بزرگ دارای اسکورت، راهنما و راه پاک‌کننده هستند که با خود جدیدترین سلاح‌ها را حمل می‌کنند. حتی گروه‌های قاچاقچی در کنار خرید و فروش مواد مخدر افیونی، قاچاق اسلحه نیز انجام می‌دهند (ویسی و محمدی نژاد، ۱۳۹۵، ص ۱۰۸). نتایج طرح ملی شیوع شناسی مصرف مواد نشان می‌دهد که تریاک، شیشه، کراک و هروئین به ترتیب غالب‌ترین ماده مخدر مصرفی در کشور به شمار می‌آیند. جمهوری اسلامی ایران با استمرار برنامه‌های کنترل و انسداد مرزهای شرقی کشور، تقویت و تجهیز مبادی ورودی و خروجی (زمینی، هوایی و آبی)، ارتقای ظرفیت‌های کمی و کیفی و در اولویت قرار دادن اقدامات مقابله‌ای مبتنی بر اطلاعات که در نتیجه این اقدامات (جزینی، ۱۳۹۴، ص ۲۰)، حدود ۲۷ میلیون نفر از مصرف‌کنندگان مواد مخدر مسئله‌دار هستند. تقریباً نیمی از مصرف‌کنندگان مسئله‌دار (۱۲/۱۹ میلیون نفر) مواد را به صورت تزریقی مصرف می‌کنند و برآورد می‌شود ۱/۶۵ میلیون نفر از تزریق‌کنندگان مبتلا به اچ آی وی (HIV) باشند (دفتر مبارزه با مواد مخدر و جرم سازمان ملل^۱، ۲۰۱۵، ص ۳). بیش‌ترین ماده مصرفی تریاک بوده و میانگین سن شروع اعتیاد ۲۲/۲ سال بوده است. مردان بیش از ۹۰ درصد جمعیت معتادان را تشکیل می‌دادند (نوروزی خلیلی و همکاران، ۱۳۹۳، ص ۱۹۰). اهمیت این تحقیق در آن است که می‌توان

1. UNODC (United Nations Office in Drugs and Crime)

روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر را شناخت و آن‌ها را به‌موقع و در زمان مناسب به‌کاربرد. برای مثال، هدف از کنترل دسترسی افراد به مواد مخدر این است که از یک‌سو، ورود مجرمان به یک مکان از طریق گذار از یک صافی باشد تا سوءاستفاده کنندگان و افراد ناباب نتوانند برای ارتکاب رفتار مجرمانه در آنجا نفوذ کنند و از سوی دیگر، از حیث فیزیکی بتوان آماج را مورد حمایت قرار داد. علاوه بر این، در تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر، غربال خروجی‌ها عمدتاً به این منظور طراحی می‌شوند که اگر هم بزهکار موفق به دسترسی به آماج جرم شده باشد، ولی موفق به خارج کردن آن‌ها از موقعیت ارتکاب جرم نشود (محمد نسل، ۱۳۸۷، ص ۶۶).

در ضرورت تحقیق می‌توان با تکنیک‌های سخت‌تر کردن هدف، از طریق ایجاد موانع فیزیکی سد راه مجرمان بالقوه شد؛ بنابراین در این تکنیک از طریق روش‌های ۱- بررسی ورودی‌ها و خروجی‌ها و همچنین کنترل خرده‌فروش‌ها، ۲- افزایش دسترسی جوانان به فضاهای عمومی و پارک‌ها جهت گذراندن اوقات فراغت، ۳- اعمال روش‌های مناسب نظارتی سازگار با حریم خصوصی و ۴- کنترل وسایل تهیه و توزیع مواد مخدر، می‌توان از توزیع مواد مخدر جلوگیری کرد. همچنین، با استفاده از تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش تحریک و با به‌کارگیری اقداماتی از جمله ۱- اجتناب از سستیزه و از بین بردن زمینه‌های بروز تنش و افزایش شغل در کشور، ۲- از بین بردن ناکامی در رسیدن جوانان به اهداف تحصیلی و علمی و استفاده از راهبردهای آموزش و آگاه‌سازی عمومی برای رواج فرهنگ قانون‌مداری، ۳- کاهش تحریک هیجانی و ترویج فعالیت‌هایی که حاشیه‌نشینی و محرومیت را کم می‌کند، ۴- کاهش وسوسه و کشش روانی برای ارتکاب جرم و ۵- تقویت مهارت‌های ارتباطی و آموزش راهبرد «نه گفتن»، می‌توان در کاهش مصرف مواد مؤثر عمل کرد.

مسئله مقابله با عمده‌فروشان و خرده‌فروشان مواد مخدر که در بطن جامعه هستند یکی از مشکلات سازمان‌های مقابله‌کننده است. افراد خرده‌فروش علاوه بر روش‌های قبلی، روش فروش جدیدی برای مواد مخدر را نیز در پیش گرفته‌اند. یکی از این روش‌های جدید فروش مواد در منازل شخصی است؛ چراکه در پارک‌ها و خیابان‌ها بررسی و دستگیری افراد مشکوک برای مأموران آسان‌تر از خانه‌های شخصی است. خانه‌ها جزء حریم خصوصی هستند و طبق قانون جهت ورود به منزل باید از مقام قضایی

دستور کتبی گرفته شود. از این‌رو، موادفروشان با آگاهی به این امر و امکان جاسازی بهتر مواد از این موضوع سوءاستفاده می‌کنند. بر همین اساس، افراد معتاد با مراجعه به خانه فروشنده در قبال پرداخت وجه مواد را دریافت می‌کنند. مسئله دیگر در این رابطه، استفاده از زنان برای فروش مواد است که بسیار افزایش پیدا کرده است. دلیل این روش این است که به دلیل حفظ جایگاه و حرمت زن، کمتر نسبت به زن‌ها در این زمینه حساسیت وجود دارد. همچنین، بازرسی از آن‌ها به دلایل شرعی مشکلات خاص خود را دارد. لذا سودجویان از این موارد سوءاستفاده کرده و آن را در جهت تحقق اهداف شوم خود استفاده می‌کنند. باید پذیرفت که عدم توجه به الزامات مربوط به کاهش تقاضا و پیشگیری و ضعف‌هایی از این قبیل، جامعه امروزی را با تهدیدی جدی روبرو کرده است و پلیس هم قطعاً به تنهایی قادر به مبارزه با این معضل نیست. لذا در این برهه از زمان، نیازمند یک همدلی بین نهادهای مربوطه اجرایی هستیم تا بتوان این مشکل را به‌طور کلی ریشه‌کن کرد.

سرکلانتری هشتم فرماندهی انتظامی تهران بزرگ یکی از مناطق توزیع و مصرف مواد مخدر است که مشکلاتی را برای سیستم انتظامی فراهم آورده است. به همین دلیل، نیازمند تدوین روش‌های پیشگیری در این حوزه است. بنابراین، مسئله پژوهش حاضر این است که «روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر» در سرکلانتری هشتم تهران بزرگ چگونه می‌باشند؟ به همین منظور، در انجام این تحقیق از مدل پیشگیری وضعی کلارک که شامل پنج عامل ۱- افزایش زحمت، ۲- افزایش خطرها، ۳- کاهش منافع جرم، ۴- کاهش تحریک و ۵- حذف بهانه‌ها استفاده خواهد شد.

پیشگیری اولیه که دربرگیرنده تدابیر و اقداماتی است که به دنبال سالم‌سازی محیط جغرافیایی و اجتماعی و تغییر اوضاع و احوال و شرایط جرم‌زا است. به عبارت دیگر، این نوع پیشگیری درصدد است تا با بهبود شرایط زندگی افراد از جمله بالا بردن سطح سواد و فقرزدایی از مصرف و توزیع موادمخدر جلوگیری کند. برای نمونه، در زمینه جلوگیری از اعتیاد به موادمخدر، پیشگیری اولیه شامل تدابیر و اقداماتی است که موجب می‌شود تا زمینه‌های مساعد برای گرایش به اعتیاد مواجه با کاهش شود. اقداماتی از قبیل آموزش شهروندان درباره خطرها و عواقب سوء ناشی از مصرف مواد مخدر از مصادیق این نوع پیشگیری به شمار می‌آید. پیشگیری ثانویه به دنبال پیشی گرفتن از افرادی است که در شرایط بحرانی و خطرناک به سر می‌برند و در آستانه ارتکاب جرم هستند. این پیشگیری با

شناسایی افراد در معرض خطر در صدد است با استفاده از اقدامات تأمینی مناسب مانند مداخله‌های زودرس، از عادت شدن بزهکاری یا برای مثال از معتاد شدن افراد در معرض خطر پیشگیری کند. برای نمونه، اتخاذ تدابیر زود هنگام نسبت به فرزندی که دارای والدین معتاد هستند، از مصادیق این نوع پیشگیری است. پیشگیری ثالث بر چگونگی عملکرد نظام عدالت کیفری متمرکز است و کوشش می‌کند با استفاده از ابتکارات اصلاحی، درمانی از بزهکاری دوباره افراد جلوگیری کند، برای نمونه کیفر زندان در مواردی می‌تواند در بازپذیری اجتماعی بزهکاران و جلوگیری از تکرار جرم آنان مؤثر باشد. شایان توجه است که در تدوین آیین‌نامه پیشگیری از اعتیاد، درمان معتادان به مواد مخدر و حمایت از افراد در معرض خطر مصوب ۱۳۷۷، از الگوی سه‌گانه پیشگیری از جرم پیروی شده است. از این‌رو، در آیین‌نامه مزبور، پیشگیری از اعتیاد، حمایت از افراد در معرض خطر اعتیاد به مواد مخدر و درمان معتادان مورد توجه قرار گرفته است (نجفی ابرنآبادی، ۱۳۸۳، ص ۲۵).

مطالعات انجام شده در خصوص اهمیت امکان پیشگیری از وقوع جرائم تحت تأثیر و حمایت سه دیدگاه نظری بوده است: نظریه انتخاب منطقی، نظریه فعالیت‌های روزمره و جرم‌شناسی محیطی. اهمیت اختصاص منابع و امکانات پلیس در پیشگیری از جرائم در نقاط جرم خیز تحت تأثیر نظریه پنجره شکسته نیز بوده که نشان‌دهنده ارتباط بین بی‌نظمی و جرائم شدید است. در نظریه انتخاب منطقی، عنوان شده است که جرم (توزیع مواد مخدر) رفتاری است هدفمند برای برطرف ساختن نیازهای فرد مجرم در مواردی از قبیل پول، هیجان، موفقیت اجتماعی و برای رسیدن به این اهداف باید تصمیم‌گیری و انتخاب کرد. این تصمیم‌ها، تحت تأثیر محدودیت زمانی، مکانی و توانایی فرد است. برای مثال، سارق می‌تواند به نقطه‌ای خاص علاقه‌مند باشد؛ زیرا در آن نقطه از گشتی‌های پلیس و نور کافی برای روشن کردن محیط خبری نیست. واکنش مؤثر پلیس در این مورد؛ شناسایی آن نقطه جرم خیز، گماردن گشت‌های هدایت شده و ایجاد نور مناسب است (کلارک، رونالد، دریک و کورنیش^۱، ۲۰۰۳، ص ۹۰). نظریه فعالیت‌های روزمره، این مطالب را عنوان می‌کند که عمل مجرمانه هنگامی رخ می‌دهد که مجرم احتمالی در مکان و زمان مناسب با هدف مناسب (مثل توزیع مواد مخدر) روبرو شود، در

1. Clarke, Ronald V.; Derek, B. Cornish

حالی که نگرهبان و پلیس نیز حضور نداشته باشند. جرم‌شناسی محیطی که از آن به‌عنوان نظریه‌الگوهای جرم نیز یاد می‌شود، نحوه توزیع و تکامل اهداف، مجرمان و فرصت وقوع جرم (براساس زمان و مکان) را توصیف می‌کند. در این راستا، ویسبرد و لوراین^۱ (۱۹۹۴) عنوان کردند که جرائم (برای مثال توزیع مواد مخدر) به علت مشغول شدن مجرمان به فعالیت‌های روزمره رخ می‌دهند. ویلسون و کلینگ^۲ (۱۹۸۲) در مقاله تأثیرگذار خود با عنوان پنجره‌های شکسته عنوان کردند که بی‌نزاکتی‌های اجتماعی (مانند توزیع و مصرف مواد مخدر) و بی‌نزاکتی‌های فیزیکی (مانند ریختن زباله در اماکن عمومی، وجود ساختمان‌های مخروبه) موجب ترس ساکنان و شاغلان در آن محله‌ها می‌شود. ترس نیز موجب نقل مکان بسیاری از ساکنان آن محله‌ها می‌شود. بدین ترتیب، مکان برای ارتکاب فعالیت‌های مجرمانه مناسب‌تر می‌شود. ویلسون^۳ (۱۹۷۷) یکی از بنیان‌گذاران امور پلیسی معاصر در کتاب اداره امور پلیسی می‌گوید در پیشگیری مؤثر از وقوع جرائم می‌توان به جای گشت‌های تصادفی از گشت‌های هدایت‌شده در اماکن جرم‌خیز (که مجهز به فناوری جی‌پی‌اس و جی‌آی‌اس باشند)، به جای واکنش‌های سنتی به تماس‌های انجام شده با ۱۱۰ از استراتژی گروه‌بندی نیروها (به‌عنوان نمونه تقسیم‌بندی به سه گروه واکنش دهنده به تماس‌های ضروری، گروه واکنش به تماس‌های غیرضروری و گروه گشت‌های هدفمند در نقاط جرم‌خیز)، به جای ایست و بازرسی‌های سنتی از ایست و بازرسی‌های هدفمند و به‌کارگیری مأموران راهنمایی و رانندگی و درنهایت، علاوه بر گشت‌های خودرو از گشت‌های پیاده و گشت‌های جامعه‌محور استفاده کرد (جاوید، جمشیدی و سروش، ۱۳۸۸، ص ۳۸).

کارکرد پیشگیری وضعی در این است که ابزار و فرصت ارتکاب جرم را از مجرم سلب می‌کند. فنون پیشگیری وضعی در سال ۱۹۹۳ توسط کلارک در سه دسته ارائه شد که شامل ۱۲ تکنیک برای پیشگیری از انواع جرائم خیابانی و غارتگری بود. هر یک از این سه گروه نیز خود به چهار تکنیک تقسیم می‌شد. دسته اول، افزایش تلاش برای ارتکاب جرم که شامل چهار تکنیک بود؛ سخت کردن آماج جرم، کنترل دستی به آماج جرم، منحرف کردن بزهکاران از آماج‌های جرم، کنترل وسایل تسهیل‌کننده جرم. دسته دوم،

1. Weisburd, David, and Lorraine Green

2. Wilson, J. Q. and Kelling, G.

3. Wilson, O.W.

تدبیر افزایش خطرهای جرم بود که خود چهار تکنیک زیر را در برمی‌گرفت؛ کنترل ورودی‌ها و خروجی‌ها، نظارت رسمی، نظارت به‌وسیله کارکنان و بالاخره نظارت طبیعی. هدف دسته سوم، از تدابیر پیشگیری وضعی، کاهش منافع قابل پیش‌بینی حاصل از جرم با از دسترس خارج کردن آماج جرم، مشخص کردن اموال، کاهش وسوسه و در نهایت از بین بردن منافع جرم بود. در سال ۱۹۹۷ کلارک و هومل، دوازده تکنیک اولیه را اصلاح کردند و با اضافه کردن دسته دیگری تحت عنوان «از بین بردن بهانه‌ها»، آن‌ها را به ۱۶ تکنیک افزایش دادند. این امر موجب شد که شمول تدابیر وضعی به جرائم دیگری مانند فرار از مالیات، تخلفات ترافیکی، آزار جنسی و سرقت اموال محل کار توسط کارکنان نیز تعمیم پیدا کند. در پاسخ به انتقاد ورتلی از پیشگیری وضعی از جرم، کرنیش و کلارک تکنیک‌ها را با اضافه کردن دسته پنجمی تحت عنوان «کاهش تحریک‌ها» به ۲۵ تکنیک افزایش داده و برخی از اصلاحات دیگر را در دسته‌بندی تکنیک‌ها اعمال کردند (محمد نسل، ۱۳۸۷، ص ۹۰). لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شمال غرب تهران درصدد پاسخ به سؤالات زیر است:

- تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر کدامند؟

- تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر کدامند؟

- تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش هزینه برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر کدامند؟

- تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش منافع برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر کدامند؟

- تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش تحریک برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر کدامند؟

تحقیقات قبلی نیز تا حدودی به بحث روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر پرداخته‌اند که در زیر به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

علویچه، نصیرزاده، اسلامی، شریفی‌راد و حسن‌زاده (۱۳۹۲) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر عملکرد خانواده در وابستگی جوانان به مواد مخدر صنعتی» به این نتیجه رسید که عملکرد خانواده گروه وابسته به مواد مخدر در همه حیطه‌ها شامل عملکرد کلی، ارتباطات، آمیختگی عاطفی، ایفای نقش، حل مسئله، همراهی عاطفی و کنترل رفتار به شکل معنی‌داری، نامناسب‌تر از گروه دیگر بوده است. سهراب زاده (۱۳۹۰) در تحقیقی تحت

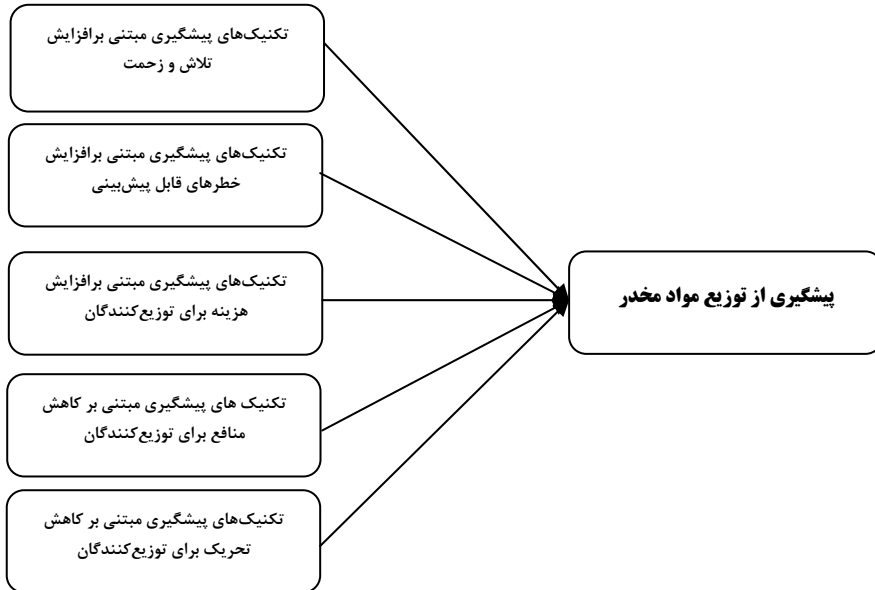
عنوان «پیشگیری و کنترل پدیده اعتیاد و ارائه راهکارها با رویکرد مدیریت شهری» به این نتیجه رسید که مصون‌سازی افراد در برابر اعتیاد از طریق توانمندسازی آن‌ها، در نظر گرفتن گروه‌های هدف در برنامه‌های پیشگیری، ارائه خدمات مشاوره حضوری و تلفنی، توسعه و ترویج ورزش‌های همگانی، برگزاری دوره‌های تخصصی پیشگیری با همکاری مؤسسه‌های آموزشی و دانشگاهی به‌منظور تربیت کارشناسان شهرداری تأثیر دارد.

شایگان، (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان «مشارکت زنان در پیشگیری از مصرف مواد مخدر» به این نتیجه رسید که در حال حاضر مشارکت زنان در اقدامات پیشگیرانه از مصرف مواد مخدر بسیار کم است و عمدتاً مشارکت‌ها در زمینه کنترل فرزندان و تشویق آن‌ها به تفریحات سالم بوده است. مهم‌ترین اقدام مسئولان برای تشویق مشارکت زنان در این امر، اهمیت دادن به گزارش‌های مردمی و عکس‌العمل سریع در مقابل این گزارش‌ها است. سوادکوهی، ارجمند و نوروزی (۱۳۸۵) نیز در تحقیقی تحت عنوان «شناخت مقبولیت روش‌های موجود پیشگیری از اعتیاد و ارائه الگوی مطلوب» به این نتیجه رسیدند که نگرش کلی افراد نسبت به روش‌های پیشگیری مطرح‌شده در پژوهش و مقبولیت آن‌ها مثبت است؛ هرچند بین میزان مقبولیت روش‌های متفاوتی وجود دارد که بنا بر نظر آزمودنی‌ها، روش رشد و توسعه فرهنگی، آموزش مهارت‌های زندگی و ارائه مشاوره به مردم از مقبولیت بیشتر برخوردارند.

میر خلیلی (۱۳۸۵) در تحقیقی تحت عنوان «پیشگیری وضعی از بزهکاری با نگاه به سیاست جنایی اسلام» به این نتیجه رسید که با سلب فرصت‌های مجرمانه مانند تراکم جمعیت و کاهش نظارت، شیوه‌های معماری و شهرسازی و سیاست مسکن، معضل حاشیه‌نشینی، اثرگذاری بر موقعیت‌های مکانی جرم‌زا و استفاده از قابلیت‌های محلی، زمینه‌های تحقق جرائم را کاهش می‌دهد.

ویلسون^۱ (۱۹۷۷) در تحقیقی تحت عنوان «اداره امور پلیسی» به این نتیجه رسید که گشت‌های [تصادفی] پلیس، ستون فقرات امور پلیسی هستند. او همچنین عنوان می‌کند که پلیس باید در همه‌جا حاضر باشد تا فرصت ارتکاب جرم را از بین ببرد و از وقوع جرم پیشگیری کند.

1. Wilson, O.W.

نمودار ۱ - مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق در گروه تحقیقات توصیفی-پیمایشی و از نوع کاربردی است. جامعه آماری این تحقیق به‌طور سرشماری شامل ۷۰ نفر از کارکنان سرکلانتری هشتم فاتب هستند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های به دست آمده و پاسخگویی به سؤالات پژوهش از جداول توزیع فراوانی جهت سازمان‌دهی داده‌ها و توصیف نمره‌های خام پاسخگویان در هر یک از تکنیک‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر، شاخص‌های آمار توصیفی برای تعیین ویژگی‌های آماری نمونه در هر یک از تکنیک‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر، استفاده از ضریب آلفای کرونباخ جهت بررسی پایایی ابزار تحقیق، ضریب همبستگی و تحلیل عاملی تأییدی جهت بررسی روایی ابزار تحقیق، آزمون t به‌منظور مقایسه تأثیر تکنیک‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر بر کاهش توزیع مواد مخدر با توجه به متغیرهایی از جمله جنسیت پاسخگویان استفاده شده است. به‌منظور کمی‌سازی نظر کارکنان در این تحقیق، از پرسشنامه محقق ساخته و با طیف لیکرت استفاده و برای تأیید صحت و در نتیجه، برای اطمینان از روایی ابزار اندازه‌گیری از روش‌های روایی محتوا (نظرسنجی از خبرگان) و روایی به روش همسانی درونی (همبستگی خرده مقیاس‌ها با نمره کل مقیاس) و برای اطمینان از پایایی آن از روش پایایی بین سؤالات

(آلفای کرونیباخ) استفاده و بدین منظور این پرسشنامه بین ۳۰ نفر از افراد جامعه توزیع تا روایی و پایایی ابزار تحقیق بررسی شود که در جدول ۱ ضریب آلفای کرونیباخ برای هر یک از مؤلفه‌های ابزار تحقیق نمایش داده شده است.

جدول ۱ - پایایی ابزار تحقیق به آلفا

آلفا	تعداد سؤالات	سازه‌های تحقیق
۰/۷۴	۶	افزایش تلاش و زحمت برای توزیع کنندگان مواد مخدر
۰/۷۵	۵	افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع کنندگان مواد مخدر
۰/۷۰	۵	افزایش هزینه برای توزیع کنندگان مواد مخدر
۰/۷۳	۴	کاهش منافع برای توزیع کنندگان مواد مخدر
۰/۷۱	۵	کاهش تحریک برای توزیع کنندگان مواد مخدر
۰/۸۹	۲۵	کل مقیاس

در جدول ۱، ضریب آلفای همه خرده مقیاس‌ها بالاتر از ۰/۷۰ است؛ بنابراین پایایی ابزار تحقیق نیز مورد تأیید و بالاترین ضریب آلفا متعلق به کل مقیاس برابر ۰/۸۹ و کمترین ضریب آلفا متعلق به خرده مقیاس افزایش هزینه برای توزیع کنندگان مواد مخدر با ۰/۷۰ است.

جدول ۲ - روایی به روش همسانی درونی (همبستگی خرده مقیاس‌ها با نمره کل مقیاس)

سازه‌های تحقیق	۱	۲	۳	۴	۵	۶
افزایش زحمت	۱					
افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی	۰/۵۹۰	۱				
افزایش هزینه	۰/۶۳۷	۰/۷۰۴	۱			
کاهش منافع	۰/۵۵۹	۰/۵۴۴	۰/۵۶۶	۱		
کاهش تحریک	۰/۲۵۷	۰/۵۹۳	۰/۴۱۴	۰/۲۹۵	۱	
کل پرسشنامه	۰/۷۹۹	۰/۸۷۶	۰/۸۴۶	۰/۷۳۶	۰/۶۵۳	۱

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که بالاترین ضریب همبستگی (۰/۸۷) بین خرده مقیاس افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی و نمره کل پرسشنامه است که در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار است و کمترین ضریب همبستگی (۰/۶۵) بین کاهش تحریک و نمره کل پرسشنامه است که در سطح ۰/۰۵ معنی‌دار نیست.

یافته‌های تحقیق

جدول ۳- ویژگی‌های توصیفی نمونه آماری

ویژگی	گویه	فراوانی	درصد معتبر	ویژگی	گویه	فراوانی	درصد معتبر
سن	کمتر از ۲۹ سال	۲۲	۳۱/۴۳	درجه نظامی	درجه‌دار	۱۷	۲۴/۲۹
	بین ۳۰ تا ۳۹ سال	۳۶	۵۱/۴۳		افسر جزء	۳۹	۵۵/۷۱
	بالاتر از ۴۰ سال	۱۲	۱۷/۱۴		افسر ارشد	۱۴	۲۰/۰۰
	جمع کل	۷۰	۱۰۰/۰۰		جمع کل	۷۰	۱۰۰/۰۰
تحصیلات	دیپلم	۲۰	۲۸/۵۷	رسته خدمتی	انتظامی	۱۶	۲۲/۸۶
	فوق دیپلم	۱۲	۱۷/۱۴		آگاهی	۵۴	۷۷/۱۴
	لیسانس	۳۲	۴۵/۷۱		جمع کل	۷۰	۱۰۰/۰۰
	ارشد	۶	۸/۵۷		بین ۱ تا ۱۰ سال	۳۷	۵۲/۸۶
نوع خدمت	جمع کل	۷۱	۱۰۰/۰۰	سنوات خدمتی	بین ۱۱ تا ۲۰ سال	۲۸	۴۰/۰۰
	عملیاتی	۶۷	۹۵/۷۱		بین ۲۱ تا ۳۰ سال	۵	۷/۱۴
	ستادی	۳	۴/۲۹		جمع کل	۷۰	۱۰۰/۰۰
	جمع کل	۷۰	۱۰۰/۰۰				

جهت بررسی نرمال بودن متغیرهای تحقیق از آزمون کلموگروف اسمیرنوف استفاده که برای همه متغیرهای تحقیق، سطح معنی‌داری بزرگ‌تر از ۰/۰۵ است که نشان می‌دهد متغیرهای تحقیق توزیع نرمال دارند. به عبارت دیگر، داده‌ها توزیع نرمال هستند و می‌توان از آزمون‌های پارامتریک استفاده کرد.

جدول ۴- آزمون کلموگروف اسمیرنوف

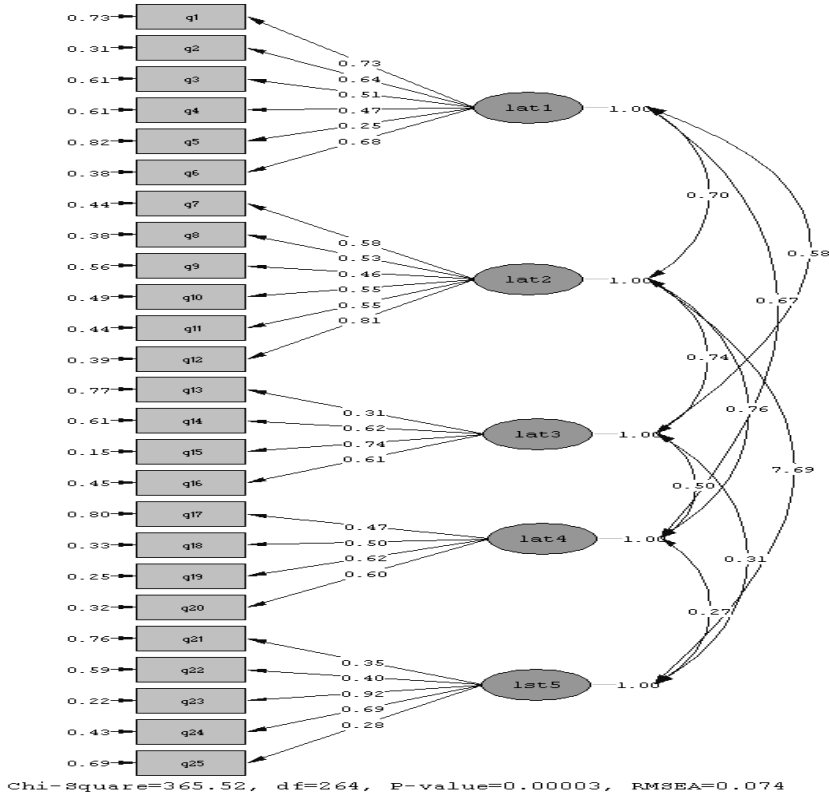
آماره‌ها	تکنیک‌های مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت	تکنیک‌های مبتنی بر افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی	تکنیک‌های مبتنی بر افزایش هزینه	تکنیک‌های مبتنی بر کاهش منافع	تکنیک‌های مبتنی بر کاهش تحرک
تعداد	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰
آزمون کلموگروف اسمیرنوف	۱/۰۶۰	۱/۰۰۵	۰/۸۹۶	۰/۹۳۳	۰/۹۶۵
سطح معنی‌دار	۰/۲۱۱	۰/۲۶۴	۰/۳۹۸	۰/۳۹۴	۰/۳۰۹

جدول ۵- بارهای عاملی شاخص‌ها بر روی ۵ عامل پرسشنامه پیشگیری از توزیع موادمخدر

گویه‌ها	افزایش تلاش و زحمت	افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی	افزایش هزینه برای توزیع کنندگان	کاهش منافع برای توزیع کنندگان	کاهش تحریک برای توزیع کنندگان
جلوگیری از بروز جرم	۰/۷۳	--	--	--	--
کنترل وسایل ایجادکننده و همچنین برانگیزاننده وقوع جرم	۰/۶۴	--	--	--	--
بررسی ورودی‌ها و خروجی‌های و همچنین کنترل خرده‌فروش‌ها	۰/۵۱	--	--	--	--
افزایش دسترسی جوانان به فضاهای عمومی جهت گذراندن اوقات فراغت	۰/۴۷	--	--	--	--
اعمال روش‌های مناسب نظارتی سازگار با حریم خصوصی افراد	۰/۳۵	--	--	--	--
کنترل وسایل تهیه و توزیع مواد مخدر	۰/۶۸	--	--	--	--
بررسی، تشدید و افزایش نظارت‌ها	۰/۵۸	--	--	--	--
مشارکت دادن مردم در گزارش نحوه توزیع مواد مخدر	۰/۵۳	--	--	--	--
توسعه پاسناری، محافظت و مراقبت از محله‌ها از طریق مردم و ارائه آموزش‌های مناسب به مردم	۰/۴۶	--	--	--	--
کاهش گمنامی و افزایش سهولت شناسایی توزیع کنندگان موادمخدر	۰/۵۵	--	--	--	--
تقویت نظارت و افزایش احتمال واکنش فوری پلیس و نیروهای محافظ	۰/۵۵	--	--	--	--
افزایش خطر و هزینه از طریق شناسایی مجرمان و کنترل توزیع کنندگان	۰/۸۱	--	--	--	--
کمک به نظارت طبیعی و تقویت مراقبت محله‌ای	۰/۳۱	--	--	--	--
استقرار پلیس در مناطق مناسب	۰/۶۲	--	--	--	--
راه‌اندازی گشت‌های پنهان و آشکار	۰/۷۴	--	--	--	--
افزایش گشت‌های شبانه‌روزی	۰/۶۱	--	--	--	--
مشخص کردن مجرم و شناساندن آن به مردم	۰/۴۷	--	--	--	--
شناسایی مجرمین از طریق مخبرین، کسب اطلاعات از مردم و مشارکت دادن آن‌ها در این زمینه	۰/۵۰	--	--	--	--
برهم زدن بازار جرم از طریق از بین بردن سود ناشی از آن و همچنین کنترل خرده‌فروش‌ها	۰/۶۲	--	--	--	--
از بین بردن سود ناشی از توزیع مواد از طریق کنترل محل‌های فروش و توزیع کنندگان آن	۰/۶۰	--	--	--	--
اجتناب از ستیزه و از بین بردن زمینه‌های بروز تنش و افزایش شغل در کشور	۰/۳۵	--	--	--	--
از بین بردن ناکامی در رسیدن جوانان به اهداف تحصیلی و علمی و استفاده از راهبردهای آموزش و آگاه‌سازی عمومی برای رواج فرهنگ قانون مداری	۰/۴۰	--	--	--	--
کاهش تحریک هیجانی و ترویج فعالیت‌هایی که حاشیه‌نشینی و محرومیت	۰/۹۲	--	--	--	--
کاهش وسوسه و کشش روانی برای ارتکاب جرم	۰/۶۹	--	--	--	--
تقویت مهارت‌های ارتباطی و آموزش راهبرد «نه گفتن»	۰/۳۸	--	--	--	--

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که در عامل افزایش تلاش و زحمت، بزرگ‌ترین بار عاملی (۰/۷۳) مربوط به شاخص «جلوگیری از بروز جرم تا چه میزان در کاهش توزیع

مواد مخدر مؤثر است» و پایین‌ترین بار عاملی (۰/۲۵) مربوط به شاخص «اعمال روش‌های مناسب نظارتی سازگار با حریم خصوصی افراد تا چه میزان در کاهش توزیع مواد مخدر مؤثر است» می‌باشد.

نمودار ۲- شاخص‌ها و بارهای عاملی مدل ۵ عاملی پرسشنامه پیشگیری از توزیع مواد مخدر

جدول ۶- آماره‌های نیکویی برازش مدل ۵ عاملی پرسشنامه پیشگیری از توزیع مواد مخدر

مقادیر	شاخص‌های برازندگی مدل و پرسشنامه ۵ عاملی پیشگیری از توزیع مواد مخدر	ردیف
۵۲/۳۶۵	شاخص برازش کای دو	۱
۰/۰۷۸	شاخص ریشه میانگین مجذور مانده‌ها (RMR)	۲
۰/۰۷۳	شاخص ریشه میانگین مجذور مانده‌های استاندارد شده (SRMR)	۳
۰/۷۱	شاخص خوبی برازندگی (GFI)	۴
۰/۶۴	شاخص خوبی برازندگی اصلاح شده (AGFI)	۵
۰/۷۷	شاخص نرم شده برازندگی (NFI)	۶
۰/۸۸	شاخص نرم نشده برازندگی (NNFI)	۷
۰/۹۰	شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	۸
۰/۹۰	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)	۹
۰/۶۸	شاخص نرم شده برازندگی مختصر (PNFI)	۱۰
۰/۰۷۴	ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA)	۱۱

با توجه به جدول ۶، می‌توان نتیجه گرفت که شاخص‌های ۵ عاملی پرسشنامه پیشگیری از توزیع موادمخدر بر روی عوامل از قبل ارائه شده، بار عاملی بالاتر از ۰/۲۵ دارند و ریشه خطای میانگین مجذورات تقریب (RMSEA) برابر ۰/۰۷۴ است. بنابراین پرسشنامه با ۵ عامل از برازش نسبتاً مطلوبی برخوردار است.

جدول ۷ - آماره‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار تأثیر مؤلفه‌ها بر کاهش توزیع مواد مخدر

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف معیار
افزایش تلاش و زحمت برای توزیع کنندگان مواد مخدر	۳/۷۹۱۱	۰/۶۲۹۱۳
افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع کنندگان مواد مخدر	۳/۸۲۵۴	۰/۶۱۲۱۹
افزایش هزینه برای توزیع کنندگان مواد مخدر	۳/۶۶۲۰	۰/۵۹۵۷۹
کاهش منافع برای توزیع کنندگان مواد مخدر	۳/۸۴۸۶	۰/۶۴۰۱۴
کاهش تحریک برای توزیع کنندگان مواد مخدر	۳/۹۴۰۸	۰/۶۳۵۵۱
روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر	۳/۸۱۱۳	۰/۴۸۷۰۵

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد که میانگین مؤلفه افزایش تلاش و زحمت برای توزیع کنندگان موادمخدر برابر ۳/۷۹، افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع کنندگان موادمخدر برابر ۳/۸۲، افزایش هزینه برای توزیع کنندگان موادمخدر برابر ۳/۶۶، کاهش منافع برای توزیع کنندگان موادمخدر برابر ۳/۸۴ و کاهش تحریک برای توزیع کنندگان موادمخدر برابر ۳/۹۴ است.

جهت پاسخگویی به سؤالات تحقیق از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد. به همین منظور، نمره‌های آزمودنی‌ها با نمره ۳ که میانگین فرضی طیف لیکرت ۱-۵ است مورد مقایسه قرار گرفت.

جدول ۸ - آزمون تی تک نمونه‌ای جهت بررسی تأثیر تکنیک‌های پیشگیری بر کاهش توزیع مواد مخدر

مؤلفه	t	درجه آزادی	سطح معنی‌داری	تفاوت میانگین‌ها
تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت	۱۰/۵۹۵	۶۹	۰/۰۰۰	۰/۷۹۱۱
تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی	۱۱/۳۶۰	۶۹	۰/۰۰۰	۰/۸۲۵۴
تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش هزینه	۹/۳۶۲	۶۹	۰/۰۰۰	۰/۶۶۲۰
تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش منافع	۱۱/۱۷۰	۶۹	۰/۰۰۰	۰/۸۴۸۶
تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش تحریک	۱۲/۴۷۴	۶۹	۰/۰۰۰	۰/۹۴۰۸
روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر	۱۴/۰۳۵	۶۹	۰/۰۰۰	۰/۸۱۱۳

جدول ۹- نتایج آزمون فریدمن در خصوص رتبه‌بندی متغیرهای مرتبط با روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر

میانگین رتبه‌ها	مؤلفه‌ها
۳/۴۴	کاهش تحریک برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۳/۲۳	کاهش منافع برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۳/۰۴	افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۲/۸۷	افزایش تلاش و زحمت برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۲/۴۳	افزایش هزینه برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
تعداد = ۷۰	خی دو = ۱۷/۶۹۰
سطح معنی دار = ۰/۰۰۱	درجه آزادی = ۴

نتایج جدول ۹ نشان می‌دهد که میانگین رتبه مؤلفه کاهش تحریک برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر برابر ۳/۴۴، مؤلفه کاهش منافع برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر برابر ۳/۲۳، مؤلفه افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر برابر ۳/۰۴، مؤلفه افزایش تلاش و زحمت برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر برابر ۲/۸۷ و مؤلفه افزایش هزینه برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر برابر ۲/۴۳ است. همچنین، نتایج نشان می‌دهد که روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر در کاهش آن تأثیر دارد و بین میانگین رتبه‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد. رتبه‌بندی تکنیک‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر به شرح جدول ۱۰ است.

جدول ۱۰- رتبه‌بندی تکنیک‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر

اولویت	مؤلفه‌ها
۱	کاهش تحریک برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۲	کاهش منافع برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۳	افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۴	افزایش تلاش و زحمت برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر
۵	افزایش هزینه برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر

نتایج کلی تحقیق نشان می‌دهد تکنیک‌های پیشگیری بر کاهش توزیع مواد مخدر مؤثر است؛ بنابراین لازم است براساس شاخص‌ها و روش‌های مطرح شده در تحقیق، نسبت به کاهش توزیع مواد مخدر اقدام کرد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش، بررسی روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شمال غرب تهران است. نتایج نشان می‌دهد مقدار میانگین تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش

تلاش و زحمت برابر ۳/۷۹ که بالاتر از ۳ (میانگین فرضی) است. به عبارتی، تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت برای توزیع‌کنندگان موادمخدر بر کاهش توزیع موادمخدر تأثیر دارد. نتایج این تحقیق همسو با نتایج تحقیق ویلسون (۱۹۷۷) و میرخلیلی (۱۳۸۵) است. علاوه بر این، در این تکنیک، غربال خروجی‌ها عمدتاً به این منظور طراحی می‌شوند که اگر هم بزهکار موفق به دسترسی به آماج جرم شده باشد، موفق به خارج کردن آن‌ها از موقعیت ارتکاب جرم نشود (محمد نسل، ۱۳۸۷). همچنین، گسن معتقد است تکنیک‌های سخت‌تر کردن هدف، از طریق ایجاد موانع فیزیکی سد راه مجرمان بالقوه می‌گردند (گسن، ۱۳۹۳، ص ۲۰). دومین یافته پژوهش نشان می‌دهد مقدار میانگین تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برابر ۳/۸۲ که بالاتر از ۳ (میانگین فرضی) است. به عبارتی، تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش خطرهای قابل پیش‌بینی برای توزیع‌کنندگان موادمخدر بر کاهش توزیع موادمخدر تأثیر دارد. نتایج این تحقیق همسو با نتایج تحقیق ویلسون (۱۹۷۷)، میرخلیلی (۱۳۸۵) و شایگان (۱۳۹۰) است. سومین یافته نشان می‌دهد مقدار میانگین تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش هزینه برابر ۳/۶۶ که بالاتر از ۳ (میانگین فرضی) است. به عبارتی، تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر افزایش هزینه برای توزیع‌کنندگان موادمخدر بر کاهش توزیع موادمخدر تأثیر دارد. نتایج این تحقیق همسو با نتایج تحقیق ویلسون (۱۹۷۷)، میرخلیلی (۱۳۸۵) و سوادکوهی و همکاران (۱۳۸۵) است. پیشگیری موقعیت‌مدار با بهره‌گیری از تدابیر و اقدامات کنشی و غیرکیفری، درصد پرخطر یا پرهزینه کردن ارتکاب بزه است به گونه‌ای که بزهکار احتمالی پس از حسابگری کیفری و برآورد هزینه و سود ناشی از جرم، بزهکاری را زیان‌آور تلقی کند. چهارمین یافته نشان می‌دهد مقدار میانگین تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش منافع برابر ۳/۸۴ که بالاتر از ۳ (میانگین فرضی) است. به عبارتی، تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش منافع برای توزیع‌کنندگان موادمخدر بر کاهش توزیع موادمخدر تأثیر دارد. نتایج این تحقیق همسان با نتایج تحقیق شایگان (۱۳۹۰) است. محمد نسل (۱۳۸۷) و کلارک (۱۹۹۵) معتقدند تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش منافع شامل مجموعه‌ای از راهکارهای مختلف است که از طریق آن میزان توزیع موادمخدر کاهش می‌یابد. پنجمین یافته نشان می‌دهد مقدار میانگین تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش تحریک برابر ۳/۹۴ که بالاتر از ۳ (میانگین فرضی) است. به عبارتی، تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر

کاهش تحریک برای توزیع‌کنندگان مواد مخدر بر کاهش توزیع مواد مخدر تأثیر دارد. نتایج این تحقیق همسو با نتایج تحقیق سهراب زاده (۱۳۹۰) است. کورنیش و کلارک (۲۰۰۳) و محمد نسل (۱۳۸۷) هم معتقدند تکنیک‌های پیشگیری مبتنی بر کاهش تحریک شامل مجموعه‌ای از راهکارهای مختلف است که از طریق آن میزان توزیع مواد مخدر کاهش می‌یابد.

پیشنهادها: پیشنهادهای زیر در راستای مؤلفه‌های تحقیق برای بهبود روش‌های پیشگیری از توزیع مواد مخدر ارائه شده است:

- اجتناب از ستیزه و از بین بردن زمینه‌های بروز تنش و کاهش تحریک هیجانی و ناکامی در رسیدن جوانان به اهداف تحصیلی و علمی؛
- تقویت مهارت‌های ارتباطی و آموزش راهبرد «نه گفتن» در کاهش مصرف مواد مخدر و استفاده از راهبردهای آموزش و آگاه‌سازی عمومی برای رواج فرهنگ قانون‌مداری؛
- افزایش دسترسی جوانان به فضاهای عمومی و پارک‌ها جهت گذراندن اوقات فراغت؛
- کاهش وسوسه و کشش روانی برای ارتکاب جرم؛
- اعمال روش‌های مناسب نظارتی سازگار با حریم خصوصی؛
- بررسی ورودی‌ها و خروجی‌های برای کنترل توزیع مواد مخدر توسط فاتب؛
- نظارت و تقویت مراقبت محله‌ای با استقرار پلیس در مناطق مناسب و کنترل وسایل تهیه و توزیع مواد مخدر با برهم زدن بازار جرم از طریق از بین بردن سود ناشی از آن و همچنین کنترل خرده فروش‌ها توسط ناجا؛
- راه‌اندازی گشت‌های شبانه‌روزی پنهان و آشکار ویژه مبارزه با مواد مخدر؛
- شناسایی مجرمان از طریق مخبرین، کسب اطلاعات از مردم و مشارکت دادن آن‌ها در این زمینه و شناساندن آن به مردم.

منابع

منابع فارسی

- اوژند، مجتبی (۱۳۹۳). *علل گرایش جوانان به مصرف مواد مخدر* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه علوم انتظامی امین.
- جاوید، مهدی، جمشیدی، مسلم و بهربر، سروش (زمستان ۱۳۸۸). بررسی نقش گشت‌های پیشگیرانه پلیس در نقاط جرم خیز در کنترل وقوع جرائم. *فصلنامه انتظام*

اجتماعی. (۴)۱، صص ۲۸-۴۵. بازیابی از:

<http://fa.journals.sid.ir/ViewPaper.aspx?id=133476>

- جزینی، علیرضا (پاییز ۱۳۹۴). تأثیر موادمخدر و روان‌گردان‌ها بر امنیت اجتماعی.

فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد. ۲(۷)، صص ۹-۴۰. بازیابی از:

<http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1109647>

- رزنبام، دنیس؛ لوریسیو، آرتور و داویس، روبرت (۱۳۸۲). پیشگیری وضعی از جرم

(رضا پرویزی، مترجم). مجموعه مقالات پیشگیری از جرم. تهران: معاونت اجتماعی و

پیشگیری از وقوع جرم قوه قضائیه مرکز مطبوعات و انتشارات.

- سهراب زاده، مهران (۱۳۹۰). پیشگیری و کنترل پدیده اعتیاد و ارائه راهکارها با رویکرد

مدیریت شهری. گزارش راهبردی. کمیته مبارزه با موادمخدر. دبیرخانه مجمع تشخیص

مصلحت نظام. (۲۰).

- سوادکوهی، علی اصغر، ارجمند حسابی، منوچهر و نوروزی، رضاعلی (پاییز ۱۳۸۵).

شناخت مقبولیت روش‌های موجود پیشگیری از اعتیاد و ارائه الگوی مطلوب. فصلنامه

توان بخشی. ۷(۳)، صص ۵۰-۶۱. بازیابی از:

<http://rehabilitationj.uswr.ac.ir/article-1-39-fa.html>

- شایگان، فریبا (پاییز ۱۳۸۹). مشارکت زنان در پیشگیری از مصرف موادمخدر. فصلنامه

دانش انتظامی. ۱۲(۳)، صص ۱۱-۱۳۶. بازیابی از:

<http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/852719>

- گسن، ریمون (تابستان ۱۳۹۳). روابط میان پیشگیری وضعی و کنترل وضعی و کنترل

جرم (علی حسین نجفی ابرندآبادی، مترجم). فصلنامه تحقیقات حقوقی. (۱)، صص

۶۰۷-۶۲۸. بازیابی از: <http://dx.doi.org/10.22034/rj.v0i19.700>

- محمدنسل، غلامرضا (۱۳۸۷). پلیس و سیاست پیشگیری از جرم. تهران: انتشارات

دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا.

- میرزایی علویجه، مهدی؛ نصیرزاده، مصطفی؛ اسلامی، احمدعلی؛ شریفی راد، غلامرضا و

حسن‌زاده، اکبر (تابستان ۱۳۹۲). تأثیر عملکرد خانواده در وابستگی جوانان به موادمخدر

صنعتی. فصلنامه آموزش بهداشت و ارتقای سلامت ایران. ۱(۲)، صص ۱۹-۳۰. بازیابی از:

<http://fa.journals.sid.ir/ViewPaper.aspx?id=213399>

- میر خلیلی، سید محمود (۱۳۸۵). پیشگیری وضعی از نرزهکاری با نگاه به سیاست

جنایی/اسلام (رساله دکتری). دانشکده حقوق دانشگاه تهران.

- نجفی ابرنآبادی، علی حسین (۱۳۸۳). درآمدی به جنبه‌های مختلف سیاست جنایی در قبال مواد مخدر. مجموعه مقالات همایش بین‌المللی علمی- کاربردی جنبه‌های مختلف سیاست جنایی.

- نوروزی خلیلی، مینا؛ حجت، کاوه؛ خواجه دلویی، محمد؛ عرفانیان، مجیدرضا و اکبری، آرش (بهار ۱۳۹۳). ویژگی‌های جمعیتی، اقتصادی و اجتماعی معتادان به مواد مخدر مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد خراسان شمالی. مجله دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی. ۱(۶)، صص ۱۸۹-۱۹۷. بازیابی از:

<http://journal.nkums.ac.ir/article-1-332-fa.html>

- نیازپور، امیرحسین (۱۳۸۴). بزهکاری به عادت و پیشگیری از آن (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه شهید بهشتی.

- ویسی، هادی و محمدی نژاد، شهناز (بهار ۱۳۹۵). تأثیر قاچاق مواد مخدر بر امنیت اجتماعی؛ مطالعه موردی استان کرمان. فصلنامه جغرافیا و توسعه. ۱۴(۴۲)، صص ۱۲۶-۱۰۷. بازیابی از:

<http://www.magiran.com/view.asp?Type=pdf&ID=1520100&l=fa>

- یان، رابرتسون (۱۳۷۲). درآمدی بر جامعه (حسین بهروان، مترجم). مشهد: آستان قدس رضوی.

منابع انگلیسی

- Clarke, R. V, (1995). Situational Crime Prevention, In Michael Tonry and David P. Farrington [eds], Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention, Crime and Justice, Vol. 19, Chicago, IL: University of Chicago Press.

- Clarke, Ronald R. (ed.), (1997). Situational Crime Prevention: Successful Case Studies, Second Edition. New York: Harrow and Heston.

- Clarke, Ronald V.; Derek, B. Cornish, (2003). Crime Control in Britain: A Review of Policy Research, Albany: State University of New York Press.

- Ekblom, P (2005). Designing Products against Crime' in N. Tilley (ed.), *Handbook of Crime Prevention and Community Safety*. Cullompton: Willan.

-Weisburd, David, and Lorraine Green. (1994). Defining the drug market: The case of the Jersey City DMA system. In *Drugs and crime: Evaluating public policy initiatives*, ed. D. L. MacKenzie and C. D. Uchida. Thousand Oaks, CA: Sage.

-Wilson, J. Q. and Kelling, G. (1982). Broken windows: The police and neighborhood safety. *Atlantic Monthly* (March): 29- 38.

-Wilson, O.W. (1977). *Police administration* (4th ed.) New York, NY: McGraw Hill.

